

18/2002. (XII. 28.) ESzCsM rendelet

a szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó fertőzés terjedésének megelőzése érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizsgálatok elvégzésének rendjéről

A szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó vírussal (a továbbiakban: HIV) fertőződött személyek emberi méltóságának, diszkriminációmentes egészségügyi ellátásának szem előtt tartásával, a fertőződés továbbterjedésének megelőzése érdekében, a megelőzésnek elsődlegesen az érintettek felvilágosításán, az önkéntesség elvén nyugvó szűrővizsgálatok kiterjesztésén, valamint a szűrővizsgálatok és a tanácsadás végzésére jogosult intézményrendszer fejlesztésén alapuló rendszerének eredményes működése érdekében, a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 88. §-ának (2) bekezdésében, valamint az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 247. §-a (2) bekezdésének *d*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

I.

Kötelező szűrővizsgálat, gondozásba vétel, a HIV fertőzöttek gyógykezelése

1. § (1) Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 59. §-a (4) bekezdésének *a*) pontja alapján kötelező HIV ellenanyag szűrővizsgálatnak (a továbbiakban: szűrővizsgálat) kötelesek magukat alávetni azok, akik

a) a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 2. számú mellékletében foglalt, megerősítetten HIV fertőzött (a továbbiakban: HIV fertőzött) egészségügyi dolgozók által nem végezhető invazív beavatkozásokat végeznek, vagy

b) a foglalkozásuk gyakorlása, illetve egyéb jövedelemszerző tevékenységük során - ide nem értve az egészségügyi dolgozók által az egészségügyi szolgáltatások nyújtásával vagy annak érdekében végzett tevékenységet - rendszeresen vagy esetenként az emberi vérrrel, illetőleg a fertőzés átvitelére alkalmas emberi ondóval, illetve hüvelyváladékkal (a továbbiakban: váladék) közvetlen érintkezésbe kerülhetnek amennyiben ezen tevékenységük végzése közben bekövetkezett sérülésük HIV fertőződésüket eredményezhette, és saját vérükkel vagy váladékukkal másokat megfertőzhetnek.

(2) Az (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt kötelező szűrővizsgálat elvégzése feltételeinek fennálltáról és ennek alapján a szűrővizsgálat elvégzésének szükségességéről a munkaköri alkalmasság vizsgálatára jogosult foglalkozás-egészségügyi alapellátást nyújtó orvos, illetőleg - előzetes infektológiai szakorvosi vélemény figyelembevételével - a személyi higiénés alkalmasság vizsgálatát végző háziorvos dönt. Az (1) bekezdés szerinti szűrővizsgálatot és megerősítő vizsgálatot a HIV fertőzés kimutatásához szükséges időtartam megfelelő figyelembevételével meghatározott időpontban kell elvégezni.

(3) A szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény 4. § *e*) pontja szerinti prostituált által kezdeményezett, a szexuális szolgáltatás nyújtásának feltételeként előírt kötelező szűrővizsgálatra, a részére kiadandó orvosi igazolás kiállításának vagy a kiállítás megtagadásának feltételeire külön jogszabály rendelkezései az irányadóak.

2. § Amennyiben az 1. § (1)-(2) bekezdéseiben meghatározott esetben soron kívüli munkaköri alkalmassági vizsgálat vagy személyi higiénés alkalmassági vizsgálat vált szükségessé és a sérülést elszenvedett személy a szűrővizsgálat elvégzését megtagadja, az érintett személy további foglalkoztatására csak olyan munkakörben kerülhet sor, amelynek betöltéséhez a szűrővizsgálat elvégzésére nincs szükség, illetőleg az arra jogosult hatóság a tevékenység végzéséhez kiadott engedélyt visszavonja.

3. § (1) Szervátültetés (szövetátültetés) céljára szerv, illetőleg szövetadományozásból származó szervek, illetőleg szövetek akkor használhatók fel, ha az adományozó a szűrővizsgálatnak aláveti magát és az negatív eredménnyel zárul. Az adományozót a szűrővizsgálat eredményéről tájékoztatni kell. Nem élő személyből átültetés céljára történő

szerv, illetőleg szövet kivétel esetén a kivételt kizáró, az elhunyt életében tett nyilatkozat hiányában a szűrővizsgálatnak történő alávetést vélelmezni kell. A nem élő személyből átültetés céljára kivett szerv (szövet) felhasználása esetén a szűrővizsgálatot donorvérből kell elvégezni.

(2) VÉRÁTÖMLESZTÉSRE vagy vérkészítmény előállítására használt véregek ellenőrző szűrővizsgálatának ki kell terjednie a HIV-vel való esetleges fertőzöttség kimutatására is. A vizsgálat elvégzéséről a véradókat előzetesen tájékoztatni kell. Egyidejűleg a véradó nyilatkozik arról, hogy tudomása szerint nála HIV fertőződés, illetőleg AIDS megbetegedés, valamint olyan körülmény nem áll fent, amely a fertőződésének fokozott kockázatát veti fel.

(3) Az adományozás céljából felajánlott anyatej megfelelő hőkezeléséről az anyatej átadását megelőző szűrővizsgálat elvégzésének kötelezettségétől függetlenül gondoskodni kell.

4. § Amennyiben az egészségügyi szolgáltató tevékenysége során a rendelkezésére álló ismeretek alapján észleli a kötelező szűrővizsgálat elvégzésének szükségességét az erre irányuló vizsgálatokat is köteles elvégezni, illetve elvégeztetni.

5. § (1) Megerősítetten pozitív szűrővizsgálati eredmény esetén a vérvételt végző orvos az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eak. tv.) 10. § (1) bekezdése alapján értesíti a fertőzött személy gondozásba vételére a (3) bekezdés szerint jogosult valamely egészségügyi szolgáltatót (a továbbiakban: gondozó), amely a fertőzött személyt a lelet kézhezvételétől számított egy héten belül gondozásba veszi.

(2) A gondozásba vételről az értesítést zárt borítékban, tértivevényes küldeményként kell megküldeni, biztosítva azt, hogy az értesítésből a címzetten kívül más személy számára ne tűnjön ki a küldemény tartalma, és azt a címzetten kívül más személy ne vehesse át.

(3) A megerősítetten pozitív személy gondozását a fertőződés módjától függetlenül

a) az Országos Bőr-, Nemikórtani Intézet (a továbbiakban: OBNI), vagy

b) a Fővárosi Szent László Kórház felnőtt, illetve gyermek HIV ambulanciái

végzik.

(4) A gondozó orvosa a fertőzött személyt, illetve törvényes képviselőjét tájékoztatja a vizsgálati eredményről és az ezzel kapcsolatos tudnivalókról. Egyidejűleg átadja a fertőzés terjedésének körülményeiről, a terjedés megakadályozása érdekében betartandó magatartási, életmódbeli szabályokról, a rendszeres orvosi ellenőrzés szükségességéről szóló írásos tájékoztatót, valamint a HIV fertőzöttség tényét bizonyító orvosi igazolást. A tájékoztató és az orvosi igazolás átvételét a gondozásba vett személy, illetőleg törvényes képviselője aláírásával igazolja.

6. § (1) A fertőzött személy fertőződési körülményeire vonatkozó epidemiológiai adatokat tartalmazó kérdőívet, - személyazonosításra alkalmatlan módon - az őt gondozásba vevő orvos az Eak. tv. 15. § (2) bekezdése szerint megküldi a Johan Béla Országos Epidemiológiai Központnak (a továbbiakban: OEK).

(2) A gondozó orvosa az Eütv. 26. § (2) bekezdésének c) pontja alapján ismertté vált személyek részére felajánlja az önkéntes szűrővizsgálat elvégzését.

(3) A gondozó orvosa a HIV fertőzés terjedésének megakadályozása érdekében tett valamennyi intézkedését rögzíti a gondozásba vett személy egészségügyi dokumentációjában.

(4) A gondozásba vett HIV fertőzött személyt a gyógykezelés megkezdése céljából, illetőleg a valószínűsíthetően kialakult AIDS megbetegedésben szenvedő személyt a gondozó orvosa a Fővárosi Szent László Kórházba utalja be.

7. § (1) Az egészségügyi szolgáltatások nyújtása során a betegellátással összefüggő tevékenységet úgy kell megszervezni, hogy a HIV-vel történő fertőződés lehetőségét a munkavédelmi, a kórházhigiénés szabályok maradéktalan betartásával a lehetséges legkisebb mértékűre csökkentse.

(2) Amennyiben az egészségügyi dolgozót tevékenysége közben HIV fertőzött vérral tű-, éleseszköz-sérülés vagy tartós nyálkahártya-, bőrexpozíció ért, a közvetlen ellátását követően a fertőződés kialakulásának kockázatát infektológus szakorvosnak értékelnie kell, és a fertőződési kockázat megléte esetén haladéktalanul, a sérülést, illetőleg az expozíció megszűnését követő lehető legrövidebb időn belül számára fel kell ajánlani a fertőződés kockázatának csökkentésére alkalmas megelőző kezelést.

II.

Önkéntes szűrővizsgálat

8. § (1) Az 1. § (1) bekezdésben, illetőleg az Eütv. 59. § (4) bekezdésében nem említett esetekben szűrővizsgálat kizárólag az érintett személy kérelmére, illetőleg beleegyezése alapján végezhető el. Ebben az esetben az Eütv. 59. §

(2) bekezdésében foglalt, az ÁNTSZ kötelező szűrővizsgálat elrendelésére irányuló jogkörére vonatkozó rendelkezés nem alkalmazható.

(2) Az önkéntes szűrővizsgálatot kérelmére az érintett személy e rendelet keretei között személyazonosságának előzetes felfedése nélkül (a továbbiakban: anonim szűrővizsgálat) is igénybe veheti.

9. § (1) A HIV-vel történő megfertőződés szempontjából fokozott fertőződési veszélynek kitett, de kötelező szűrővizsgálat alá nem vonható személyek, illetőleg törvényes képviselőjük számára az érintett személy vizsgálatát, gyógykezelését végző egészségügyi szolgáltató, az érintett előzetes tájékoztatását követően az önkéntes szűrővizsgálat elvégzését felajánlja, amennyiben e veszélyhelyzetet ismeri, vagy az egészségügyi szolgáltatás nyújtása során a fertőződés fokozott kockázatára utaló adatok, információk birtokába jut.

(2) Amennyiben valamely egészségügyi szolgáltatás nyújtása során a HIV-vel való fertőzöttség gyanúja az (1) bekezdésben nem említett okból felmerül, az érintett, kötelező szűrővizsgálat alá nem vonható személy vizsgálatát, gyógykezelését végző egészségügyi szolgáltató az (1) bekezdés szerint jár el.

(3) Az (1) bekezdés alkalmazásában fokozott fertőződési veszélynek kitett személyeknek tekintendők különösen

a) a HIV fertőzött személyek szexuális partnerei;

b) a szexuális úton terjedő aktív nemi betegségben szenvedők és azok szexuális partnerei;

c) a HIV fertőzött anya vér szerinti gyermeke;

d) kábítószerrel nem orvosi rendelvény alapján intravenásan alkalmazó személyek, amennyiben a kötelező szűrővizsgálat esetükben az Eütv. 59. §-a (4) bekezdésének e)-f) pontjai alapján nem alkalmazható;

e) kötelező szűrővizsgálat elvégzését indokolttá nem tevő bűncselekmény elkövetése miatt büntetés-végrehajtási intézetben, illetve rendőrségi fogdában előzetes letartóztatásban lévő vagy szabadságvesztés büntetésüket, illetve javítóintézeti nevelésüket töltő személyek.

(4) A mesterséges megtermékenyítés céljára donortól vett sperma, illetőleg reprodukciós eljárás céljából más testébe történő beültetéshez emberi embrió csak akkor használható fel, ha a donor a sperma adományozásakor és ismételten az azt követő 6 hónap elteltével, illetőleg az adományozott embriót létrehozó személyek mindegyike az embrió beültetését megelőzően két alkalommal, 6 hónapos időközzel aláveti magát a szűrővizsgálatnak és mindkét vizsgálat negatív eredménnyel zárul.

III.

A szűrővizsgálatok elvégzésének rendje

10. § (1) Az OBNI, az OEK, valamint a bőr- és nemibeteg-gondozók és az ÁNTSZ megyei (fővárosi) intézeteinek kijelölt orvosai - a területi hovatartozástól függetlenül - kötelesek a szűrővizsgálat céljából történő vérvételt elvégezni.

(2) A 4. §-ban, valamint a 9. § (1)-(2) bekezdéseiben meghatározott esetekben az (1) bekezdésben nem említett egészségügyi szolgáltató e feladatra kijelölt orvosa sem tagadhatja meg a szűrővizsgálat céljából történő vérvételt.

11. § (1) A HIV-vel való fertőzöttség megállapítása céljából szűrővizsgálat végzésére az e rendelet melléklete szerinti laboratóriumok jogosultak.

(2) A megerősítő vizsgálat végzésére az e rendelet melléklete szerint jogosult laboratórium vezetője a megerősített HIV fertőzött személyek virológiai vizsgálatának eredményéről - személyazonosításra alkalmatlan módon - az e célra rendszeresített nyomtatványon értesíti az OEK-et.

12. § (1) A vizsgált személy nevét, lakcímét és TAJ számát kötelező szűrővizsgálat esetén, valamint ha azokat a vizsgálatban részt vevő személy egyébként rendelkezésre bocsátotta, a vérvételt végző orvos rögzíti, és a vért a szűrővizsgálatot végző laboratóriumba küldi a kísérő lappal együtt. A kísérő lap kizárólag a vizsgált személy TAJ számát, a vérvétel dátumát és kezdeményezésének módját tartalmazhatja. A vizsgált személy nevét, lakcímét és TAJ számát úgy kell rögzíteni és kezelni, hogy ahhoz illetéktelen személy ne férhessen hozzá.

(2) Amennyiben az érintett személy anonim szűrővizsgálat keretében vesz részt szűrővizsgálaton, a vizsgálatra jelentkezőt az első vérvételt megelőzően az egészségügyi szolgáltató azonosítási jellel, valamint azonosítási számmal látja el. Az azonosítási szám a vérvételt végző egészségügyi szolgáltató működési engedélyének számából, a vérvétel dátumából, továbbá a vérvétel naptári nap szerinti sorszámából képzett azonosító számsorból áll. Az azonosítási jelet és az azonosítási számot az egészségügyi szolgáltató a vizsgált személyről felvett egészségügyi dokumentációban rögzíti, egyidejűleg az azonosítási jelet és azonosítási számot tartalmazó igazolást ad át a kérelmezőnek. Az első szűrővizsgálat céljából levett vérnek a szűrővizsgálatot végző laboratóriumba küldése során alkalmazott kísérő lap az azonosítási jelet, az azonosítási számot, továbbá külön is megjelölve a vérvétel dátumát, valamint helyét tartalmazza.

(3) A szűrővizsgálat pozitív eredményét megerősítő vizsgálatnak kell alávetni. A megerősítő vizsgálat céljából levett vér kizárólag az (1)-(2) bekezdések szerinti adatokat tartalmazó kísérő lappal küldhető meg a megerősítő vizsgálat végzésére a melléklet VI. pontja szerint jogosult laboratóriumba.

(4) A megerősítő szűrővizsgálat negatív eredménye esetén az egészségügyi szolgáltató - amennyiben azok rendelkezésre állnak - a vizsgált személy egészségügyi, illetőleg személyazonosító adatait a nyilvántartásból haladéktalanul törli.

(5) Anonim szűrővizsgálat elvégzésére, valamint a szűrővizsgálattal összefüggő tanácsadó tevékenységre az ÁNTSZ megyei (fővárosi) intézetei, a területi bőr- és nemibeteg-gondozó intézetek, valamint azon egészségügyi szolgáltatók jogosultak, amelyek a szűrővizsgálat céljából történő vérvételhez, valamint az ahhoz kapcsolódó tanácsadáshoz megfelelő működési engedéllyel rendelkeznek, és biztosítani tudják a megfelelő képzettséggel és tanácsadási gyakorlattal rendelkező egészségügyi dolgozók állandó részvételét a tanácsadásban.

13. § (1) Az anonim szűrővizsgálat keretében vizsgált HIV fertőzött személy esetében, a szűrővizsgálatot végző orvos tájékoztatja a HIV fertőzött személyt a gondozó orvosánál történő önkéntes megjelenés lehetőségéről. A szűrővizsgálat elvégzését követően tájékoztatni kell a vizsgált személyt, illetőleg törvényes képviselőjét a gondozásba vétel elmaradásából a vizsgált személyre, illetőleg a környezetére háruló kockázatokról, a megfelelő intézménybe történő irányítás egyidejű felajánlásával a gondozásba vételre illetékes egészségügyi szolgáltatókról és azok elérhetőségéről, valamint a HIV fertőzött személy számára fel kell ajánlani a szexuális partnereinek önkéntes szűrővizsgálatát.

(2) A gondozásba vétel hiányában is az 5. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezést - a tájékoztató, illetve orvosi igazolás átvételét igazoló aláírásra vonatkozó rendelkezés kivételével - az anonim szűrővizsgálat elvégzése esetében is megfelelően alkalmazni kell. A tájékoztatót a gondozásba vétel elmaradása esetén a szűrővizsgálatot végző egészségügyi szolgáltató orvosa biztosítja.

(3) A gondozó orvosa az anonim szűrővizsgálat keretében diagnosztizált HIV fertőzött személy gondozásba vételének megtörténtéről a vizsgálatot végző egészségügyi szolgáltatót tájékoztatja.

(4) A (2) bekezdés szerinti tájékoztatást a szűrővizsgálatot végző egészségügyi szolgáltató azon személy részére biztosítja, aki bemutatja az azonosítási jelet és számot tartalmazó igazolást.

14. § Ez a rendelet 2003. január 1. napján lép hatályba, egyidejűleg a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet

a) 3. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

"(7) A soron kívüli munkaköri, illetve személyi higiénés alkalmasság vizsgálata keretében végzett, HIV fertőzés megállapítására irányuló szűrővizsgálati kötelezettségkörét, a szűrővizsgálatok elvégzésének rendjét külön jogszabály állapítja meg."

b) 14. §-ának (3) bekezdése a következő szövegrésszel egészül ki:

"A vizsgált személynek az állapota változásának bejelentéséről aláírt nyilatkozata nem érinti a HIV fertőzés megállapítására irányuló, a soron kívüli munkaköri, illetve személyi higiénés alkalmassági vizsgálat keretében történő szűrővizsgálatok külön jogszabály szerinti elvégzésének kötelezettségét."

Melléklet a 18/2002. (XII. 28.) ESzCsM rendelethez

A HIV-vel való fertőzöttség megállapítása céljából szűrővizsgálat végzésére jogosult laboratóriumok

I. A véradás során levett vérek, valamint az átültetés céljából történő szerv-, szövetadományozáshoz, illetve kivételhez kapcsolódó kötelező szűrővizsgálat elvégzésére jogosult laboratóriumok:

- a) Budai Regionális Vérellátó Központ, Budapest,
- b) Délpesti Területi Vérellátó, Budapest,
- c) Bajai Területi Vérellátó, Baja,
- d) Békéscsabai Területi Vérellátó, Békéscsaba,
- e) Debreceni Regionális Vérellátó Központ, Debrecen,
- f) Egri Területi Vérellátó, Eger,
- g) Győri Regionális Vérellátó Központ, Győr,
- h) Kecskeméti Területi Vérellátó, Kecskemét,
- i) Miskolci Területi Vérellátó, Miskolc,
- j) Nyíregyházi Területi Vérellátó, Nyíregyháza,

- k) Pécsi Regionális Vérellátó Központ, Pécs,*
- l) Salgótarjáni Területi Vérellátó, Salgótarján,*
- m) Soproni Területi Vérellátó, Sopron,*
- n) Szegedi Regionális Vérellátó Központ, Szeged,*
- o) Szekszárdi Területi Vérellátó, Szekszárd,*
- p) Szentesi Területi Vérellátó, Szentés,*
- q) Székesfehérvári Területi Vérellátó, Székesfehérvár,*
- r) Szombathelyi Területi Vérellátó, Szombathely,*
- s) Zalaegerszegi Területi Vérellátó, Zalaegerszeg,*
- t) Váci Területi Vérellátó, Vác,*
- u) Veszprémi Regionális Vérellátó Központ, Veszprém.*

II. A I., illetve a III. pontban nem említett szűrővizsgálatok, valamint az anonim szűrővizsgálatok, továbbá az önkéntes, nem anonim módon elvégzett szűrővizsgálatok elvégzésére jogosult laboratóriumok:

- a) az OBNI AIDS Laboratóriuma,*
- b) az OEK Mikrobiológiai Kutató Csoportja,*
- c) az ÁNTSZ fővárosi intézete és megyei intézetei,*
- d) az Országos Gyógyintézeti Központ Klinikai és Kísérleti Orvosi Laboratóriumi Intézete,*
- e) a Fővárosi Szent László Kórház Víruslaboratóriuma.*

III. A mesterséges megtermékenyítés céljára levett sperma adományozása során a donortól levett vér szűrővizsgálatára és megerősítő vizsgálatára jogosult laboratórium:

- az OBNI AIDS Laboratóriuma.

IV. A Magyar Honvédség Központi Honvédkórházának Vérellátó Osztálya az intézetben ellátott betegek, illetve levett vérek szűrővizsgálata tekintetében, a III. és VI. pontban meghatározott szűrővizsgálat kivételével.

V. Az Országos Traumatológiai Intézet Központi Laboratóriuma az intézetben átültetés céljából végzett szerv-, szövet kivétel esetében.

VI. Megerősítő szűrővizsgálatok elvégzésére jogosult laboratóriumok:

1. Anonim szűrővizsgálat esetén:

- a) az OBNI AIDS Laboratóriuma,*
- b) a Fővárosi Szent László Kórház Víruslaboratóriuma,*

2. Nem anonim módon elvégzett szűrővizsgálat esetén:

- a) az 1. pontban felsorolt laboratóriumok,*
- b) az OEK Mikrobiológiai Kutató Csoportja,*
- c) az Országos Vérellátó Szolgálat Központi Laboratóriuma kizárólag a I. pontban felsorolt laboratóriumok által végzett szűrővizsgálatok tekintetében.*